

Brilduiker (*Bucephala clangula*) A067

1. Status

Niet in Bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn. Voor Natura 2000 relevant als niet-broedvogel.

2. Kenschets

Beschrijving: De brilduiker is een kleine duikeend die in Nederland vooral voorkomt als doortrekker en wintergast in grotere open wateren. Hij is gemakkelijk te herkennen aan de puntige, min of meer driehoekige vorm van de kop. Het vrouwtje heeft een chocoladebruine kop, het mannetje heeft een donkergroene kop met een opvallende witte vlek tussen snavel en oog. De vogels die naar Nederland komen om er te overwinteren zijn afkomstig uit de noordelijke broedgebieden in Noord-Skandinavië, Noord-Duitsland en Rusland. In Nederland is het een heel schaarse broedvogel met naar schatting 15-20 paren in 1998-2000.

Relatief belang binnen Europa: De staat van instandhouding van de brilduikerpopulatie in de Europese Unie is volgens 'BirdLife' gunstig. De broedgebieden van de in Europese Unie verblijvende brilduikers liggen in de boreale streken van Europa. Overwinteringsgebieden van *B. c. clangula* liggen in West-, Midden- en Zuidoost-Europa. Bij deze ondersoort worden vijf populaties onderscheiden. In Nederland betreft het *Bucephala clangula clangula*. De voor Nederland relevante NW- en Centraal-Europese populatie wordt geschat op 400.000 vogels. Hiervan verblijft ruim 3% in Nederland.

3. Bijdrage van gebieden

Huidige verspreiding en voorkomen binnen Nederland: Overwinterende brilduikers zijn in Nederland sterk geconcentreerd in het IJsselmeergebied en (tegenwoordig vooral) in de deltawateren (zowel zoet als zout).

Verspreidingskaart brilduiker

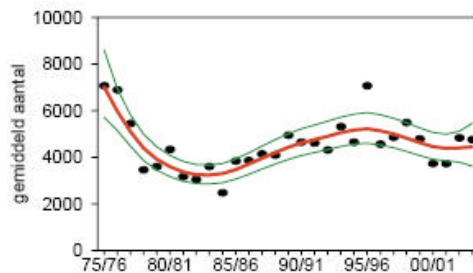
Huidig voorkomen en Natura 2000: Gemiddeld over het jaar bevindt 87% van de brilduikers in Nederland zich in de Vogelrichtlijngebieden.

Gebied	Functie: foerage en/of slapen	Gemiddeld seizoens- gemiddelde 99/00-03/04
(118) Oosterschelde	f	680
(114) Krammer-Volkerak	f	640
(115) Grevelingen	f	620
(119) Veerse Meer	f	420
(113) Voordelta	f	330
(072) IJsselmeer	f	310
(076) Veluwerandmeren	f	220
(073) Markermeer & IJmeer	f	170
(001) Waddenzee	F	100
(008) Lauwersmeer	F	40

Aantallen brilduikers in Natura 2000 gebieden

4. Beoordeling landelijke staat van instandhouding

Trends in Nederland: Het verloop van de landelijke aantallen van de brilduiker en de regionale opbouw daarvan vertonen overeenkomsten met die van de fuut. Het lokale verloop lijkt vaak op dat van het nonnetje, dit suggereert dat de voedselkeuze van de brilduiker en dat van het nonnetje meer overeenkomt dan tot nu toe werd aangenomen. Landelijk is de trend bij deze soort zowel op de lange als de korte termijn bekeken stabiel ('neutraal'). Net als bij de fuut treedt er echter bij de brilduiker een afname op rond 1975-1980 door teruglopende aantallen in het IJsselmeergebied, en een toename na 1980 door groeiende aantallen in de delta na uitvoering van de deltawerken. En ook bij de brilduiker is er recent een negatieve tendens opgemerkt (hoewel niet significant), bij deze soort is die het meest opvallend in het Volkerak. Na de afsluiting -en mede door vermessing - is de samenstelling van de fauna veranderd. De meeste van de bodemfauna- en visetene dieren verschijnen in dit gebied vanaf het winterseizoen 1998/99 in aanzienlijk lagere aantallen.

Aantalsontwikkeling brilduiker

Recente ontwikkelingen: De Nederlandse populatie van de brilduiker is sinds 1981 (1981-2003) stabiel. Ook over de meest recente periode 1995-2003 is de populatie stabiel.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: gunstig

Beoordelingsaspect populatie: gunstig

De aantallen van de brilduiker nemen niet wezenlijk af.

Beoordelingsaspect leefgebied: gunstig

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: gunstig

Door de verbetering van de waterkwaliteit verbetert in het algemeen het voedselaanbod voor de brilduiker.

Definitie gunstige staat van instandhouding: Behoud van de huidige situatie volstaat bij deze soort.

De staat van instandhouding van de populatie is voor 1981 gesteld op matig ongunstig vanwege het door vermesting beperkte voedselaanbod. Sindsdien is het voedselaanbod verbeterd en mede gezien de stabiele aantallen wordt de staat van instandhouding in 2004 als gunstig beoordeeld.

Oordeel: gunstig

Beoordeling Staat van Instandhouding		
Aspect	1981	2004
Verspreiding	gunstig	Gunstig
Populatietrend	gunstig	Gunstig
Leefgebied	matig ongunstig	Gunstig
Toekomst	gunstig	Gunstig
Eindoordeel	matig ongunstig	Gunstig

5. Bronnen

- Eerden M.R. van, Dubbeldam W. & Muller J. 1999. Sterfte van watervogels door visserij met staande netten. RIZA-rapport 99.060. RIZA, Lelystad.
- Jepsen P.U. 1976. Feeding Ecology of Goldeneye (*Bucephala clangula*) during the Wing-feather Moulting in Denmark. Danish Review of Game Biology. Vol. 10 no. 4.
- Leeuw J. de, 1997. Demanding divers. Ecological energetics of food exploitation by diving ducks. Van Zee tot Land 61. Rijkswaterstaat, Lelystad.
- Leeuw J. de & van Eerden M.R. 1995. Duikeenden in het IJsselmeergebied. Flevovericht 373. Rijkswaterstaat Directie Flevoland, Lelystad.
- Platteeuw M. & Beekman J.H. 1994. Verstoring van watervogels door scheepvaart op Ketelmeer en IJsselmeer. Limosa 67: 27-33.
- Zomerdijk P.J. 1982. Geslachtsverhouding bij Brilduikers (*Bucephala clangula*) in het winterhalfjaar. 1981. Watervogels 6: 53-64.